

Lezing: Luc.18,9-14

Van de evangelist Lucas wordt door de traditie verteld dat hij arts was en ook dat hij schilderde. Wat dit laatste aangaat, hij zou een portret van Maria hebben geschilderd. Zeker weten doen we dit niet. Wat we wel met zekerheid kunnen vaststellen is dat Lucas kan schilderen met woorden. Daarbij is het zijn stijl om te werken met scherpe contrasten.

Dat blijkt ook weer in het tafereel wat hij ons vandaag voor ogen houdt: Jezus vertelt een gelijkenis. Daarin gaat het om twee personen die bidden, een farizeeër en een tollenaar. De houding van de één staat in scherp contrast tot de houding van de ander. De farizeeër is erg met zichzelf ingenomen, presenteert zich als een perfect iemand. Hij roemt zichzelf, somt zijn eigen voortreffelijke handelen op. Nergens ook maar iets wat erop wijst dat hij zich bewust is van tekortschieten of falen. Het gebed van de farizeeër is in feite een innerlijke monoloog waarbij hij geen ruimte laat voor een echte ontmoeting met God; en ook niet met andere mensen. De farizeeër kijkt met minachting op hen neer. Hij voelt zich ver verheven boven al dat minderwaardige volk, zoals die tollenaar.

Die tollenaar heeft nauwelijks reden om trots te zijn op zichzelf. Als inner van de belastingen wordt hij gezien als collaborateur van de Romeinen. Bovendien laat hij de mensen meer betalen dan nodig, zodat hij er zelf rijker van wordt. Maar het feit dat hij naar de tempel gaat en welke houding hij daarbij aanneemt laat zien dat hij niet samenvalt met wat mensen van hem denken. Hij wijst niet naar anderen, minacht ze niet, veroordeelt ze niet. Hij kijkt alleen naar zichzelf. Is zich schuld bewust. Durft de ogen niet op te slaan, klopt zich op de borst, stamelt woorden van ontferming. Zo schept hij ruimte voor een ontmoeting met God. Een scherp contrast dus. Enerzijds de farizeeër die zich zogenaamd wendt tot God, maar zich in feite opsluit in zijn eigen zelfgenoegzame wereldje. Anderzijds de tollenaar die zich in zijn kwetsbaarheid durft open te stellen voor God en vertrouwt op zijn barmhartigheid.

Ook de woorden waarmee Jezus zijn gelijkenis besluit vormen een contrast: 'Al wie zich verheft zal vernederd, maar wie zich vernedert zal verheven worden'. Jezus keert alles om: niet de vrome, maar de nederige vindt gehoor bij God. Niet degene die alles goed doet, maar degene die zijn afhankelijkheid van God erkent.

Contrasten. Tegenstellingen. We treffen ze in het evangelie van Lucas veelvuldig aan. Zo wil hij duidelijk maken dat het Koninkrijk van God, die samenleving in Gods naam, dáár zichtbaar wordt waar een omkeer plaatsvindt van scheefgegroeide verhoudingen, normen en waarden.

Al horende zullen we ondertussen ten aanzien van de farizeeër en de tollenaar onze keuze gemaakt hebben. En als haast vanzelf zal onze sympathie, denk ik, uitgaan naar de tollenaar, de man die nederig zich zelf blijft, zonder pretenties. Die farizeeër, die blaaskaak, met z'n toeters en bellen, daar moeten we niets van hebben. Verachtelijk figuur. Onze keuze lijkt zo logisch, maar stuiten we hier niet op een contrastsituatie in ons binnenste? Want door die farizeeër te veroordelen, gedragen we ons juist precies als hij. Trouwens, doen we dit vaak niet toch al? Dat we ons zelf zo goed vinden en de ander minachten?

God aanvaardt ons allemaal, ieder zoals hij of zij is. Dit vraagt van ons dat wij God aanvaarden zoals God is. Voor God zijn we allemaal gelijk. Dit vraagt van ons dat wij met elkaar omgaan als elkaars gelijken. Niemand van ons heeft ook maar enige reden om op de ander neer te kijken.

Het is van wezenlijk belang dat we ons voortdurend bewust zijn van onze verhouding ten opzichte van God en medemensen. Natuurlijk zal aan die verhouding op z'n tijd het nodige mankeren, maar alleen wanneer we ons in gebed in alle eerlijkheid openstellen voor God zullen we gehoor vinden en kunnen we deze verhouding zuiver houden, zoals bij de tollenaar gebeurt. Allemaal hebben we wel iets van die farizeeër en die tollenaar in ons. Dat betekent onvermijdelijk worstelen met ons zelf. Moeten omgaan met contrasten in ons binnenste. Het hoort bij ons mens zijn.

Daarbij is het te hopen dat we het in onze ontmoetingen met God telkens kunnen opbrengen om te komen tot de houding die we straks hebben bezongen in de tussenzang:

Een smekeling, zo kom ik tot uw troon:
Leg met uw Woord beslag op mijn gedachten.
Opdat ik in het licht der waarheid woon.
Laat niet vergeefs mij op uw bijstand wachten.
Leer mij uw wet, die goed is, waar en schoon,
dan loof ik U bij dagen en bij nachten.

Dat het zo mag zijn.

Ruud Willemsen ocd